

Innst. S. nr. 81

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 8:81 (2003-2004)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Haga og Ågot Valle om å nedsette en kommisjon som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Spørsmålet om Norge skal meldes inn i EU er igjen på dagsorden. I den forbindelse må ifølge forslagsstillerne også de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap belyses. EU har gjennomgått betydelige endringer siden spørsmålet om medlemskap ble avgjort i folkeavstemninger i 1972 og 1994. Et EU-medlemskap vil ifølge forslagsstillerne få store konsekvenser for hele den norske styringsformen, og må reflekteres i Grunnloven. For å få en ryddig EU-debatt, er det ifølge forslagsstillerne nødvendig å klargjøre hvilke endringer som må gjøres i de enkelte paragrafer i Grunnloven ved et eventuelt EU-medlemskap. Det er ifølge forslagsstillerne ønskelig at dette klargjøres så raskt som mulig og under alle omstendigheter før en EU-søknad sendes.

I St.meld. nr. 40 (1993-1994) om medlemskap i Den europeiske union, redegjorde regjeringen Brundtland for konstitusjonelle forhold knyttet til et eventuelt norsk EU-medlemskap. På bakgrunn av utviklingen i EU, særlig knyttet til konventets arbeid med ny EU-grunnlov, er det ifølge forslagsstillerne denne gangen nødvendig å få en grundig utredning av de konstitusjonelle sidene ved et EU-medlemskap. Et slikt utredningsoppdrag må ifølge forslagsstillerne gis til en egen kommisjon med uavhengige forfatningsrettsjurister og EU-rettsjurister, for å sikre at betenkningen får tilstrekkelig tyngde og troverdighet i alle miljøer.

Kommisjonen bør ifølge forslagsstillerne få i oppdrag å se på hvilken prosedyre Stortinget eventuelt må følge hvis Norge skal meldes inn i EU. Spørsmålet om § 93 eller § 112 skal benyttes ved innmelding i EU må utredes. Videre må kommisjonen ifølge forslagsstillerne se på hvordan endringene i det norske styrings-systemet ved et eventuelt EU-medlemskap skal reflekteres i Grunnloven.

På denne bakgrunn fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

"Stortingets presidentskap bes om å nedsette en kommisjon av uavhengige forfatningsrettsjurister som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap. Betenkningen må redegjøre for hvilke endringer som må gjøres i de enkelte paragrafer i Grunnloven. Betenkningen må foreligge før eventuell EU-søknad sendes."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Kjell Engebretsen og Jørgen Kosmo, fra Høyre, André Oktay Dahl og Martin Engeset, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Henrik Rød, fra Sosialistisk Venstreparti, Christian Holm og lederen Ågot Valle, og fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan, viser til forslaget fra stortingsrepresentantene Åslaug Haga og Ågot Valle om å nedsette en kommisjon som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, vil understreke at det må være flertallets holdning til EU som er avgjørende for hvorvidt Norge

skal bli medlem av EU eller ikke. Både i 1972 og 1994 ble spørsmålet om norsk medlemskap i EF/EU behandlet av folket i rådgivende folkeavstemning og begge ganger ble resultatet av folkets råd lagt til grunn for Stortingets avgjørelse. Det har vært forutsatt at vedtak etter bestemmelsene i Grunnloven § 93 er nødvendig for å ratifisere en avtale om medlemskap i EU.

Flertallet ser ingen grunn til å endre denne fremgangsmåten ved en eventuell ny runde om norsk medlemskap.

Flertallet viser til at det for tiden skjer store endringer innad i EU bl.a. som følge av økningen i antall medlemsland. Videre vil behandlingen av forslaget til ny konstitusjon for fellesskapet kunne få betydning for det fremtidige EU.

Flertallet forutsetter at alle sider ved et EU-medlemskap vil bli vurdert når spørsmålet eventuelt igjen blir satt på dagsorden og finner ikke behov for å nedsette noen egen kommisjon for å utrede spørsmål om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt medlemskap.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til at spørsmålet om norsk medlemskap i EU har vært oppe til folkeavstemninger to ganger tidligere. Disse medlemmer mener det er viktig å rydde opp i det som måtte være av juridiske uklarheter i forkant av en eventuell ny EU-debatt. Det bør være et mål å bidra til en mest mulig opplyst og saklig debatt dersom en ny EU-søknad igjen kommer på dagsorden.

Disse medlemmer viser til at det har vært ulike meninger om hvilken prosedyre Stortinget eventuelt må følge hvis Norge skal melde seg inn i EU. Grunnloven § 93 har regler som sier at det kreves 3/4 flertall for at Stortinget skal kunne godkjenne at Norge trer inn i forpliktende internasjonalt samarbeid. Bestemmelsen kom i 1962 og gjør det mulig for Stortinget å vedta deltakelse i forpliktende internasjonalt samarbeid uten at det er nødvendig å gå den omstendelige veien om en grunnlovsendring. Disse medlemmer viser imidlertid til at det fra enkelte juristers side har blitt stilt spørsmål ved om Grunnloven § 93 har en begrensning med hensyn til omfanget av den myndighet som kan overdras, jamfør uttrykket "paa et sagligt begrænset omraade".

Norge kan også bli medlem i EU ved å følge prosedyren i Grunnloven § 112. Dette vil kunne innebære at Grunnloven gis en ny bestemmelse som sier at Norge kan bli medlem av EU. Det er etter disse medlemmers mening viktig å få klarhet i hvorvidt det er § 93 eller § 112 i Grunnloven som skal benyttes ved en eventuell innmelding i EU, slik at man slipper en slik usikkerhet i en eventuell ny norsk medlemskapsdebatt.

Disse medlemmer viser til at det i løpet av de siste ti årene har skjedd store endringer i EU. Unionen har bl.a. vokst til 25 medlemmer, det har blitt innført en felles valuta i tolv av medlemslandene, og det foreligger et forslag til EU-grunnlov som medfører en betydelig grad av økt overnasjonalitet. Det er med andre ord klart at dersom Norge på ny skulle søke om medlem-

skap, vil vi stå overfor en helt annen union enn den Norge forhandlet med i forkant av folkeavstemningen i 1994. Det er etter disse medlemmers mening nødvendig å få klarhet i hvorvidt dette vil bety at et medlemskap vil medføre behov for endringer i den norske grunnloven.

Disse medlemmer viser til at EU-landet Sverige flere ganger har gjort endringer i sin forfatning i etterkant av at landet ble medlem i EU. Sveriges grunnlov sier nå eksplisitt at Riksdagen kan overlate beslutninger til EU. Disse medlemmer viser også til at det i Sverige ble gjennomført utredninger om konstitusjonelle konsekvenser av et EU-medlemskap både i forkant og i etterkant av inngåelsen av medlemskapet.

Disse medlemmer viser til at EU fortsatt er i stadig endring. Den nye konstitusjonen skal etter all sannsynlighet opp til folkeavstemning i minst 11 av medlemslandene. Det er svært sannsynlig at forslaget blir nedstemt i minst ett av disse, og det er fortsatt uklart hvilke konsekvenser det eventuelt vil få.

En ny norsk søknad om EU-medlemskap ser ikke ut til å være aktuelt i den nærmeste fremtid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at en utredning om de konstitusjonelle sidene ved et EU-medlemskap vil være av stor betydning for en opplyst og saklig EU-debatt. Debatten om Norges samarbeid med eller tilknytning til EU foregår mer eller mindre kontinuerlig. Det vil derfor tjene debatten om de konstitusjonelle konsekvensene av et eventuelt EU-medlemskap blir klare snarest, eventuelt snarest etter at skjebnen til EU-grunnloven er avklart.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortingets presidentskap bes om å nedsette en kommisjon av uavhengige forfatningsjurister som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap. Betenkningen må redegjøre for hvilke endringer som må gjøres i de enkelte paragrafer i Grunnloven. Betenkningen må foreligge før en eventuell EU-søknad sendes."

Etter komiteens medlem fra Kristelig Folkepartis mening har det ikke noen stor hast med å få utredningen om de konstitusjonelle sidene ved et EU-medlemskap på bordet. Dersom utredningen blir gjort ferdig før spørsmålet om ny EU-grunnlov er avklart, er det en fare for at den etter kort tid vil være utdatert og av liten betydning. Det er imidlertid etter dette medlemmets mening svært viktig at utredningen foreligger før en eventuell EU-søknad sendes.

Dette medlemmet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortingets presidentskap bes, dersom det fra regjering eller storting blir tatt initiativ til en ny søknad om norsk EU-medlemskap, om å nedsette en kommisjon av uavhengige forfatningsrettsjurister som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjo-

nelle sidene ved et eventuelt norsk EU-medlemskap. Betenkningen må redegjøre for hvilke endringer som må gjøres i de enkelte paragrafer i Grunnloven. Betenkningen må foreligge før en eventuell EU-søknad sendes."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortingets presidentskap bes om å nedsette en kommisjon av uavhengige forfatningsjurister som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap. Betenkningen må redegjøre for hvilke endringer som må gjøres i de enkelte paragrafer i Grunnloven. Betenkningen må foreligge før en eventuell EU-søknad sendes.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortingets presidentskap bes, dersom det fra regjering eller storting blir tatt initiativ til en ny søknad om

norsk EU-medlemskap, om å nedsette en kommisjon av uavhengige forfatningsrettsjurister som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt norsk EU-medlemskap. Betenkningen må redegjøre for hvilke endringer som må gjøres i de enkelte paragrafer i Grunnloven. Betenkningen må foreligge før en eventuell EU-søknad sendes.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:81 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Haga og Ågot Valle om å nedsette en kommisjon som skal legge frem for Stortinget en betenkning om de konstitusjonelle sidene ved et eventuelt EU-medlemskap - vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 7. desember 2004

Ågot Valle
leder

Modulf Aukan
ordfører

